

نوشته: اهلرس

ترجمه: قدردان الله روشنی زعفرانلو

نظریات جغرافیایی، اجتماعی - اقتصادی

درباره

جهانگردی در ایران^(۲)

بعد از اصفهان، شیراز را به عنوان دومین شهر جلب جهانگردان میتوان نام برد، اروپائیها و امریکائیها که از شیراز بدین میکنند اولاً "بعثت آذربایستانی آن (پرس پولیس - پاسارگاد) است و در نانی بعثت شهرت آن است که به شهر شاعران و گلها معروف شده است. ایرانیها شیراز را بعثت هوای معتدل آن به اصفهان ترجیح میدهند. همین هوای معتدل شیراز باعث شده است که عده زیادی از عربهای ساکن خلیج فارس برای خود در فصل تابستان در شیراز خانه تهیه کنند و فصل تابستان را در این شهر بگذرانند. بر مبنای آمار سازمان جلب سیاحان شعبه شیراز سالانه در حدود سی هزار نفر عرب در ایام تابستان در شیراز بسر می برند. چنانچه بطور متوسط مدت اقامت هر نفر را دو ماه و نیم در نظر بگیریم و مخارج آنرا روزانه ۱۵ دلار برای هر نفر حساب کنیم درآمد حاصله از آن از نظر اقتصادی در حدود سی میلیون دلار در سال تخمین زده میشود. شرکت هواپیمائی ملی ایران و سایر شرکت های هواپیمائی خلیج فارس پروازهای مستقیم بین شیراز و اکثر شیخ- نشینان خلیج دایر کرده اند که رفت و آمد مسافران بسهولت انجام پذیرد.

اگر چنانچه آن عده از جهانگردان عرب که بطور خصوصی برای خود در شیراز مسکن تهیه کرده اند از آمار سازمان جلب سیاحان کسر شود سایر مشخصات و موقعیت شیراز از نظر هتل های درجه یک و ممتاز مانند اصفهان است. بر طبق اطلاعات و آمار منتشره سال

شماره ۸

۱۳۵۱ - (۱۹۷۳ - ۱۹۷۲) ایام نوروزی از مواقع پررفت و آمد جلب توریست در شیراز است. و در مرحله بعدی فصل پائیز و اواخر تابستان است که خارجیها و ایرانیها بیک نسبت در شیراز دیده شده اند و آمار سالیانه آن در جدول شماره ۸ نشان داده شده است.

جدول شماره ۸: آمار ماهیانه جهانگردان ایرانی و خارجی که در هتل های شیراز بسر برده اند شیراز ۱۹۷۲ - ۱۹۷۳

خارجیها	ایرانیها	جمع هتل	ماه
۱۵۷۶	۳۴۹۱	۵۰۶۷	فروردین
۱۸۸۲	۲۷۲۱	۴۶۰۳	اردیبهشت
۱۲۹۵	۳۰۰۸	۴۳۰۳	خرداد
۱۲۴۸	۳۳۰۹	۴۵۵۷	تیر
۱۶۷۹	۳۰۰۴	۴۶۸۳	مرداد
۲۰۹۹	۲۶۲۳	۴۷۲۲	شهریور
۲۰۲۵	۳۴۵۶	۵۴۸۱	مهر
۲۰۲۹	۳۸۷۹	۵۹۰۸	آبان
۱۲۱۵	۲۹۸۸	۴۲۰۳	آذر
۱۲۴۰	۲۹۱۲	۴۲۵۲	دی
۱۲۵۸	۳۱۲۲	۴۳۸۲	بهمن
۱۲۳۸	۳۵۴۰	۴۷۷۸	اسفند
۱۹۰۸۴	۳۸۰۷۵	۵۷۱۵۹	جمع

موضوع قابل توجه و اهمیت اختلاف متخص بین ایرانیها و خارجیانی است که از هتل های متفاوتی که در شیراز وجود دارد استفاده کرده اند و اختلاف آن بخوبی در جدول شماره ۶ و نقشه شماره ۴ و مقایسه آن با هتل های اصفهان بخوبی مشخص شده است. این جدول آمار، شماره خارجیان را که نسبت به ایرانیها افزایش داشته است نشان میدهد. در حالیکه هتل های چهار ستاره بدجهانگردان خارجی اختصاص یافته است در مقابل ایرانیها بیشتر از هتل های درجه دوم و سوم استفاده کرده اند. اگر چنانچه دو هتل دیگری که در

یرس پولیس وجود دارد و تعداد خارجیانی که از آنها استفاده کرده اند در نظر بگیریم معلوم میشود که آمار جهانگردان خارجی نسبت به ایرانیها برتری داشته است. تعداد منازل و مسکن در شیراز از اصفهان برای جهانگردان بیشتر است در مواقع فصل مسافرتی کسانی که اطاق در هتل های شیراز برای خود ذخیره کرده اند به نسبت ۳۵ تا چهل درصد بیشتر از اصفهان است.

علاوه بر تغییر فصول و نتایج حاصل از بی امنی محیط و بحران اقتصادی که روی صنعت بین المللی جهانگردی اثر میگذارد، مسئله قابل اهمیت دیگری که مورد توجه است و صنعت جهانگردی ایران را صایع میکند عمارت از تهیه وسایل لازم جهت رفاه حال جهانگردان است. به استثنای شیراز در هیچ یک از شهرستانهای فارس نمی توان هتل یا مهمانخانهای که بشود در حدود حداقل استانداردی که سازمان جلب سیاحان معلوم کرده است پیدا کرد. حتی در طول سواحل خلیج فارس چنین هتل و مهمانخانهای وجود ندارد با استثنای بندر عباس که در فاصله دور قرار گرفته و چند هتلی که در آن وجود دارد و در نقشه شماره ۱ نشان داده شده است.

در برنامه پنج ساله ای که برای پیشرفت صنعت جهانگردی در نظر گرفته شده است احداث هتل های جدید و تهیه وسایل لازم برای حمایت از صنعت جهانگردی پیش بینی شده است که مطابق استاندارد باشد و در نقشه شماره ۵ مشخص شده است. پیشرفت هتل سازی و نوسازی و تمام وسایل جلب جهانگردان آشکارا در شیراز که شهر پیشرفته ای است مشاهده میشود. گرچه بندر بوشهر بخوبی شیراز پیشرفت نکرده است ولی در حد خود بسوی ترقی و صنعتی شدن گام بر میدارد. و همچنین برای پیشرفت سواحل خلیج فارس اقدامات همه جانبه ای شده است. در صورتیکه احداث هتلی در بندر لنگه که بدون شک با هتل های بندر بوشهر برابری میکند در نظر گرفته شده است. برنامه تهیه چندین هتل در بندر عباس و همچنین در میثاب و جزیره قشم تدارک دیده شده که در جلب صنعت جهانگردی اثرات زیادی دارد. دولت و سازمان جلب سیاحان هر دو دریافتانند که سواحل خلیج فارس دارای اهمیت زیادی از نظر جلب جهانگرد می باشد و بهمین منظور در بسط وسایل لازم و آبادی منطقه توجه خاصی مبذول میدارند. سازمان جلب سیاحان بر این عقیده است که سواحل جنوب ایران از نظر جلب جهانگرد با سواحل شمالی امریکا و اروپا هیچ فرقی ندارد در حالیکه این اظهار نظر کمی اغراق آمیز به نظر میرسد. و با توجه به نبودن مناظر طبیعی و آثار تاریخی و باستانی برای جهانگرد ها و حداقل برای خارجیها

و از طرفی هوای نامساعد تابستانی پیشرفت سواحل خلیج فارس را مشکل کرده است. در نتیجه شیراز و نواحی اطراف آن توجه جهانگردان را برای مدتی در آینده با مقایسه با سواحل جنوب ایران بخود معطوف میدارد.

۲- تهران که پایتخت و مرکز اقتصاد و فرهنگ طبقه تحصیل کرد کشور است شهرنمایشگاهها و پرجمعیت ترین شهر ایران است با تمام این عناوین از نظر صنعت جهانگردی در مرتبه سوم قرار گرفته است. تهران بعنوان دروازه ورودی و محل برگزاری نمایشگاهها یکی از شهرهای مقدم ایران است که در سرازه جهانگردان خارجی قرار گرفته است. بدلائل متعددی خارجیها به این شهر وارد میشوند و در مرحله اول نمی توان مشخص کرد که منظور از مسافرت بعلت تجارت، تفریح و امور فرهنگی یا سایرجهت دیگر است، بهر حال منظور از مسافرت هر چه باشد چندان مشکل نیست که دریافت فعالیت های اقتصادی از لحاظ صنعت جهانگردی شرقی در این شهر تمرکز یافته است. اگر چنانچه بازار قدیمی تهران که شبیه بازار اصفهان است و در مرحله اول از لحاظ کسب و کار و مغازه ها که در آن قرار گرفته است و باب روز است در یک طرف قرار دهیم، تهران را به عنوان مرکز فعالیت های اقتصادی و صنعت جهانگردی شرقی میتوان توصیف کرد. اولین مثال برای این موضوع قسمت شمالی خیابان فردوسی است که مانند بندری، شاید بزرگترین مرکز خورد و فروشی های کالاهای جهانگردی و بیش از هر خیابان دیگری با اهمیت تر باشد. ارزیابی از نوع کسب و کار و مغازه ها و آمار از اشیاء و کالاهای عرضه شده در این خیابان و نسبت جمع این نوع کالا که در مغازه های این خیابان دیده میشود در نقشه شماره ۹ و جدول شماره ۹) نشان داده شده است.

جدول شماره ۹: مقایسه انواع حرف و تناسب مجموعه هر یک از کالادر قسمت شمالی خیابان

فردوسی.

دسامبر (۱۹۷۳) تهران

درصد بر حسب متر	مقیاس بر حسب متر	درصد از مغازه های	تعداد	نوع
		محل کار	مغازه	حرفه
۳۲۲%	۳۷۱ متر	۲۳/۷%	۵۴	قالی

عتیفه فروشی	۶	%۳/۸	۲۸	%۲/۴
سوغاتی	۱۸	%۱۱/۳	۸۷	%۷/۵
جواهر و نقره	۴	%۲/۵	۲۰	%۱/۷
صرافیها	۲۹	%۱۸/۱	۱۳۲	%۱۱/۴
۴ بار روزنامه‌های محل		%۲/۵	۱۸	%۱/۵
۳۸ سایر محل‌های غیر نیاز		%۲۳/۷	۲۴۱	%۲۰/۸
۷ نیاز مندیهای مخصوص		%۴/۴	۵۲	%۴/۵
- سایر قسمت‌ها مانند		-	۲۰۹	%۱۸/۲
دیوار، ورودیها و غیره				
جمع	۱۶۰	۱۰۰	۱۱۵۸	۱۰۰

تقریباً " هفتاد درصد از مؤسسه‌های که در نقشه شماره ۶ نشان داده شده است منحصرآ" و در مرحله اول در صنایع توریستی مؤثرند. ابتدا مغازه‌های قالی فروشی هستند، که به وسیله ایرانیها اداره میشوند که تقریباً " یک سوم مساحت خیابان را به خود اختصاص داده‌اند. نکته قابل توجه در این ارتباط فراوانی مغازه‌های توریستی است که در قسمت شرقی خیابان فردوسی قرار گرفته است. تهران از نقطه نظر تجزیه و تحلیل شکل‌سناسی و جغرافیایی بطور ثابت نقش پر اهمیتی بعنوان پایتخت ایران داشته است آقای ورت (Wirth) در ۱۹۶۸ درباره تهران چنین اظهار عقیده کرده است. " تهران شهری است که بناهای کهنه و نو سازی شده و مدرن آن در کنار یکدیگر قرار گرفته شده است و قسمت شمال آن نو سار است که تا مرکز شهر ادامه دارد. آقایان ویل Vielle و محسنی در کتاب خود بنام " محیط‌سناسی فرهنگی یک شهر اسلامی " که در ۱۹۶۹ منتشر شده است خاطرنشان می‌سازند که تهران از طرف جنوب شهر به شمال بصورت سطح شیب‌داری توسعه فرهنگی یافته است.

آقای X. De Planhol در تجزیه و تحلیل جغرافیای شهری، تهران را به سه قسمت مجزا تقسیم می‌نماید، قسمت مرکزی آن که شامل محیط‌اداری و تجارت است بخش

شمال را که محل سکونت است از بخش جنوبی که اختصاص بطبقه کارگرومنطقه صنعتی دارد مجزا میسازد و بالاخره آقای مارتول Marthelot در سال ۱۹۷۲ در اثر تحقیقی خود بنام "شهر تهران" از دو تهران نام میبرد که بوسیله خیابان شامرضا از یکدیگر جدا شده است. با توجه به زیربنای اقتصادی و محیط شناسی شهر تهران این سؤال منطقی پیش می آید که بجه نحوی جهانگردان خارجی جذب محیط این شهر می شوند. نکته شماره ۷ دو نقطه جدا از یکدیگر مرکز جمع جهانگردان را مشخص کرده است که یکی محل آژانس های بین المللی مسافرتی است و دیگری محل تمرکز هتل های سازمان جلب سیاحان است. تقسیم بندی شهر تهران در نقشه بدو قسمت توسط آقای مارتول Marthelot شده است که مرکز آن را خیابان ویلا دانسته که اکثر شرکتهای هواپیمائی در آن قرار گرفته است و روز بروز بر تعداد این دفاتر و آژانسها افزوده میگردد. موضوع قابل توجه دیگر اینکه سه مرکز صنایع دستی که وابسته بدولت است در این قسمت قرار گرفته است، کتابفروشی ها و کیوسک های روزنامه فروشی که اکثرا انتشارات متعدد بین المللی را عرضه میدارند و بخصوص رستورانها و مغازه هایی که اجناس باب طبع جهانگردان خارجی دارند و نیز بسیاری از مغازه هایی که امتعه ساخت کشور را عرضه میدارند در این ناحیه تمرکز یافته است.

با توجه به این سؤال که آیا جهانگردانی که بطور موقت از شهر تهران بازدید میکنند اثری بر روی این وضع موجود دارند و درباره این سؤال هتل ها و اقامتگاه های جهانگردان شاید خود جوابگوی این سؤال باشد. بطور کلی اکثر هتل های ممتاز در قسمت شمالی شهر تمرکز یافته است. تقریبا "هتل های درجه دوم در قسمت مرکزی شهر قرار دارد. با توجه به نظرات آقای Marthelot اکثر هتل های درجه اول در منطقه شمال شهر که وصل به مرکز شهر میباشد قرار گرفته است. ظرفیت و تعداد هتل ها اصولا "در موقعیت اقتصادی و اجتماعی شهری مؤثر است. رفت و آمد جهانگردان و وسایل لوازم ضروری تهیه کردن بوسیله هتل ها بر شدت تراکم و رفت و آمد بین شمال و جنوب افزوده است. نکته قابل توجه در این ارتباط مقایسه ای است بین هتل های امروزی و هتل های سال ۱۹۶۳-۱۹۶۴ در آن وقت تعداد مسافرخانه ها بر طبق آماری که آقایان محسنی و ویل در سال ۱۹۶۹ داده اند بیش از هتل ها بوده است بعلاوه این مسافرخانه ها بیشتر در جنوب شهر و نواحی مرکزی قرار داشته است.

بالاخره تا دو سال قبل اکثر هتل ها (تا موقعی که بوسیله سازمان جلب سیاحان ترخ-

گذاری نشده بود) بین خیابان شاه‌رضا و تخت جمشید قرار داشت توسعه و افزایش یافتن ظرفیت هتل‌ها در ظرف مدت این ده سال پیشرفت وضع اجتماعی و اقتصادی شهر را نشان می‌دهد که با گذشته کاملاً "فرق کرده است".

۳- جنبه‌های اقتصادی و اجتماعی صنعت جهانگردی

هرچند که بر طبق آمار نقش صنعت جهانگردی بعنوان مولد کار و عامل خارجی پرداختها و اثرات آن بر روی سایر جنبه‌های اقتصاد کشور ناچیز است لیکن نتایج حاصله از آن در آینده نقش مهمتری در اقتصاد کشور خواهد داشت. در واقع مآخذ و اساس این نتایج آراء و عقاید از متخصصین و مشاوران فنی خارجی است که در خدمت دولت ایران هستند. آمار جمع‌آوری شده از حرفه‌های مستقل صنعت جهانگردی در سال ۱۳۴۹ (۱۹۲۱-۱۹۷۰) و شغل‌های دیگری که در اثنای برنامه‌های سوم و چهارم سازمان برنامه در سال‌های (۱۹۲۲-۱۹۶۸) ایجاد شده است با در نظر گرفتن افراد، ماهها و تعداد کارمندان که در کافه‌ها و رستورانها و مسافرخانه در محیط شهر افزایش یافته است در جدول زیر نشان داده شده است.

جدول شماره (۱۰) تعداد تقریبی شاغلین در صنعت جهانگردی در نواحی مختلف مملکت در طی سالهای (۱۹۲۱-۱۹۷۰)

تعداد افراد	تعداد کارمندان رستورانها در نواحی شهری در کل مملکت		استخدام در کارهای ساختمانی (افراد و ماهها)		تعداد افراد
	%	تعداد شغل	%	استخدام مستقیم و غیر-مستقیم	
۱۷۸۹۴	۴۹/۷	۲۶۶۲۰۰	۴۷	۱۰۸۳۰	مرکزی
۱۸۳۰	۱۶/۶	۸۸۹۰۰	۹/۵	۲۲۰۰	فارس
۲۱۳۳	۱۰/۵	۵۵۲۰۰	۷/۱	۱۶۴۰	اصفهان
۲۶۴۳	۰/۸	۳۱۰۰۰	۱۱/۹	۲۷۳۰	خراسان
۳۱۴۲	۴/۹	۲۵۹۰۰	۶/۵	۱۲۹۰	خوزستان
۲۸۹۳	۴/۲	۲۲۵۰۰	۲/۵	۵۸۰	گیلان
۲۱۲۵	۰/۶	۲۹۰۰	۳/۸	۸۸۰	مازندران
۱۱۷۲۱	۷/۷	۲۳۱۰	۱۱/۷	۲۶۸۰	سایر نقاط
۴۴۳۸۱	۱۰۰	۵۲۵۷۰۰	۱۰۰	۲۳۰۳۰	جمع

بر طبق آمار داده شده در جدول فوق ناحیه مرکزی ، بخصوص تهران که پایتخت است بطور وضوح سایر نقاط را تحت الشعاع قرار داده و پس از آن نواحی دیگر مانند فارس (شیراز) اصفهان و خراسان (مشهد) از نظر صنعت جهانگردی قابل اهمیت است .

این روش ادامه پیدا خواهد کرد و محتمل است که در سالهای آتی با سرمایه‌گذاری در صنعت جهانگردی در برنامه سوم و چهارم سازمان برنامه افزایش یافته سرمایه‌گذاری بشرح زیر خواهد بود . ناحیه مرکزی با $50/3$ درصد و فارس $16/6$ درصد ، اصفهان $9/2$ درصد و بهمان نسبت خراسان 6% درصد و بالاخره خوزستان $4/9$ درصد با در نظر گرفتن چنین سرمایه‌گذاری هنگفتی جای تعجب نخواهد بود که صنعت جهانگردی رقم قابل اهمیتی در اقتصاد خارجی مملکت داشته باشد . بدون در نظر گرفتن عایدات نفت و مشتقات نفتی ، صنعت جهانگردی بعنوان یک عامل صادراتی بعد از فرش و پنبه مقام سوم را در بر خواهد گرفت ، کلبه این سه عامل کم و بیش از نقطه نظر صادرات خارجی مملکت در یک پایه قرار دارد . در حالیکه ارزش صادراتی فرش به دلار آمریکا از $45/4$ متر در سال 1344 (1965 - 1966) به $53/9$ متر در سال 1349 (1970 - 1971) و با بطور تقریبی 19% افزایش می‌یابد و پنبه 13% افزایش دارد . آمار درآمد صنعت جهانگردی در طی همین مدت به رقم 113% درصد بالغ شده است (برای دریافت این مطلب به جدول شماره ارجوع شود) .

در آمد قابل توجه صنعت جهانگردی در طی سالهای اخیر که بوضوح افزایش یافته است و نواحی روستائی کشور را بطور غیر مستقیم در بر گرفته اصولاً " بر روی محصولات و فرآورده‌های صنایع دستی باب طبع جهانگردان اثر گذاشته است . مجموعهای از 26 شرکت تعاونی صنایع دستی که در سالهای اخیر ایجاد شده است و از حمایت دولت برخوردار است بطور رسمی در زمینه‌های ذیل فعالیت میکند .

- توسعه و گسترش صنایع دستی ایران :

- افزایش دستمزدها و توجه به رفاه حال کارگران :

- استفاده از وجود سایر صنعتگران غیر متعهد جهت افزایش محصولات داخلی :

در این راه سایر نواحی مملکت مانند اسکو ، سنندج ، گناباد ، زاهدان ، دزفول و شوشتر (رجوع شود به نقشه شماره ۱) در سالهای اخیر به فعالیت‌های اقتصادی پرداخته که بوسیله صنعت جهانگردی به وجود آمده است . بدون آنکه بر روی پیشرفت‌های اقتصادی و اجتماعی مهمی که شده است تکیه شود اصولاً " صنعت جهانگردی اثرات مشخص و معین

برروی اقتصاد کشور گذاشته است .

۴- نتایج و آینده نگری

چنانچه نظری به توسعه و اهمیت جهانگردی بین‌المللی در ایران بشود بوضوح دیده خواهد شد که جایگاه مهمی در پیشرفت اقتصاد ایران اشغال کرده است . و اهمیت آن یکی بعلمت عامل صادراتی آن و از آن مهمتر بخاطر بوجود آوردن شغل و حرفه‌های متعدد است و سهم بزرگی در صنایع دستی سنتی ایران قطع نظر از پیشرفت و درجات جهانگردی محلی که فی‌نفسه رشد پیدا میکند بستگی به عوامل بالا دارد . در شهرهای بزرگ و کرانه‌های دریای خزر قسمت بزرگی از داد و ستد و صنایع حید جهانگردی سرفی دارد بحث خدمات هتل‌ها و رستورانها در مراکز جهانگردی موجب ایجاد کار می‌شود . انزوا غیرمستقیم آن بدرستی قابل سنجش نیست ولی نتایج آن بهر حال قابل توجه است . در مقابل اشکال دیگری که جهانگردی ناخودآگاه انجام میدهد تفکیک وظایف است بخصوص در زمینه شهری و شهرهای کوچک است که در اختیار هتل‌ها می‌گذارد و هم‌چنین در حصول جهانگردی ایجاد مشکلاتی میکند که در کلیه نقاط توریستی بچشم می‌خورد .

از نقطه نظر موفعیت کار در ایران صنعت جهانگردی به‌مانند کشورهای تونس و مراکش نقش پر اهمیتی در امور تجارت ندارد معینا پیشرفت آن در صنعت جهانگردی قابل قبول است . چنین توسعه و پیشرفتی امکان پذیر خواهد بود چنانچه عوامل ذکر شده در دلیل مورد توجه قرار گیرد :

- عدم تمرکز وسائل (امکانات)
- حد متوسط زمان توقف جهانگردان افزایش یابد = گسترش میانگین زمان توقف
- برنامه‌های کوتاه مدت آموزشی برای ایام هفته در نظر گرفته شود = ترویج تعطیلات فرهنگی بطور یکتواخت
- مدت تعطیلات آخر هفته ایرانی افزایش یابد = برگزار کنندگان برنامه‌های جهانگردی دارای ظرفیت ناسی باشند توسعه امکانات توریستی بخصوص تعیین کردن امکانات لازم جهت جهانگردان و تعیین نرخ برای طبقات متوسط و کم درآمد .
- بطور کلی جهانگردانی که از ایران بازدید میکنند بر طبق آمار تهیه شده مرکز جلب سیاحان مدت توقف آنها در حدود سه و یا چهار روز است . و برای عده دیگر از جهانگردان که به کشورهای افغانستان و پاکستان و هندوستان مسافرت میکنند ایران گذرگاه موفعی است .

اصولا " این نوع جهانگردان در صدد تحقیق و شناخت کشور ایران بر نمی آیند ، در نتیجه باید از فرصت استفاده نمود و اطلاعات لازم برای این دسته از جهانگردان فراهم ساخت که ایران غنی ترین کشور است که بتوان درباره آن به تحقیق پرداخت . نواحی همدان و کرمانشاهان با مناظر طبیعی و آثار باستانی که از لحاظ جهانگردان با اهمیت است هنوز غیر قابل دسترسی است . خوزستان با نقاطی چون شوش و جفازنبیل و دزفول و شوشتر با مزارع بزرگ نیسکر و منابع عظیم نفت هنوز برای جهانگردان ناشناخته است .

بندرت میتوان جهانگردی را یافت که از مناظر دیدنی و جالب توجه سرزمین های بلند ایران (کویر و نمکزارها) از شهرهایی چون طبرس و شهر خراب شده قدیمی بم و شهر زردشنی یزد و کرمان که در واحه های آن قرار گرفته است بازدید کرده باشند .

چنانچه برنامه مسافرتی از کرمان به شهرهای شهداد ، بم ، زاهدان و زابل جهت شناخت و معرفی این نواحی تنظیم شود همچنانکه در کشورهای تونس و مراکش عمل شده و همراه با موفقیت بوده است مسلماً نتایج خوبی عاید مملکت خواهد کرد و هم چنین دیگر برنامه هایی جهت آشنائی با زندگی جادرنشین ها در نظر گرفته شود بدون تردید باعث جلب جهانگردان بدین نواحی خواهد شد .

با توجه به موقعیت های مسافرتی نواحی ایران که کاملاً متمایز است چنانچه برنامه مسافرتی از راه زمین یا هوا بمنظور شناخت و تحقیق این نواحی انجام گیرد گرچه باعث جلب صنعت جهانگردی نخواهد شد ولی بر تعداد جهانگردانی که بصورت انفرادی مسافرت خواهند کرد خواهد افزود و این امر باعث خواهد شد که در سفرهای بعدی به ایران بیشتر نمایندگان

تهیه و تنظیم برنامه ها مسافرتی بمدت یک هفته یا سه هفته به کناره های دریا باعث توسعه امور جهانگردی خواهد شد . ولی بدلایلی که قبلاً گفته شد کناره های خلیج فارس محل مناسبی برای جهانگردان امریکای شمالی و اروپائیان نخواهد بود . اما برعکس از نظر تنوع و موقعیت محلی کناره های دریای خزر به مراتب جالب تر و بیاتراز قسمت های جنوبی ایران است . گردش در مناظر زیبای البرز و مزارع سرسبز چایکاری لاهیجان و دیدار از بازار روز ترکمن ها در بندر شاه یا پهلوی دز ، ورزش آبی از هنر نوع و بازدید از شهرهای گیلان و مازندران برنامه تورهای مسافرتی متعددی را باعث خواهد شد که بطور دسته جمعی از این نقاط دیدن کنند . تنها عاملی که ممکن است اختلالی در ایجاد این نوع برنامه ها ایجاد کند هوای گرم و

مرطوبی تابستان ایران است. در خاتمه این مقاله مکانی چند در مورد روابط بین جهانگردی بین‌المللی و جهانگردی ایران است که بدان اشاره میشود. پیشرفت اقتصادی ایران در چند سال اخیر باعث توسعه جهانگردی و علاقمندی مردم به مسافرت و گردش در سراسر کشور شده است. بدون شک تعداد جهانگردان ایرانی نسبت به جهانگردان خارجی افزایش یافته است. سواحل دریای خزر و بیلافاط خوش آب و هوای اطراف تهران از مناطق دست اولی است که اختصاص به اهالی تهران دارد. در واقع این نواحی میتوانند قسمتی از نیازها و انتظارات جهانگردی خارجی را برآورده کنند. در اینجا تفاوتی بین نیازهای جهانگردی خارجی و داخلی وجود دارد که بیشتر در سواحل دریای خزر بحشم میخورد. و آن صنعتی و تجاری کردن سواحل است به نحوی که سواحل دریای خزر نوسازی شود و محیط مساعدی برای استفاده جهانگردان خارجی از هر لحاظ تأمین و فراهم گردد. هم چنین با تحمل مخارجی مناظر دیدنی و جالب توجهی در شهرهای کوچک سواحل دریا و کوهستانها برای جهانگردان اختصاصی داده شود. عمران و آبادی و توسعه سریع اقتصادی در نواحی مملکت باعث کشش و جذب جهانگردان به نقاط مختلف کشور خواهد شد. چنانچه برنامه‌های اقتصادی و نو سازی هر چه زودتر عملی شود مسلماً نتایج بسیار درختانی از لحاظ جهانگردی برای کشور بارمان خواهد آورد. این کوشش و فعالیت که در سواحل دریای خزر (مازندران) در طی چند سال اخیر برای نوسازی و زیباسازی بعمل آمده است باید پیش از پیش گسترده تر شود.

گسترش و اجتماعی کردن صنعت جهانگردی مقایسه با بسط صنعت جهانگردی خارجی نیست. طولانی شدن فصل و بهره‌برداری از ظرفیت بیشتر احتیاجات و انتظارات جهانگردان خارجی و داخلی را برآورده میکنند و جنبه‌های مثبت صنعت جهانگردی را از لحاظ برنامه ریزی بی‌گیری میکنند.

توسعه جهانگردی ایران بعنوان یک پدیده مکمل توسعه اقتصادی کشور موقعیت و امکاناتی را بوجود می‌آورد که کشورهای دیگر اسلامی نیز ممکن است با آن رقابت و هم‌چشمی نمایند. این خود حقیقتی است که عده بیشتری از ایرانیان بتوانند به تهیه تجهیزات اقتصاد جهانگردی جلب شوند.

چنین منظره میرسد که یکی دیگر از اختصاصات مهم توسعه مالکیت خصوصی و انحصار طلبی در مورد مکانهایی است که در شهرها وجود دارد که از نظر جهانگردی مورد توجه

بوده و دارای اهمیت بسزائی میباشند بخصوص اخیراً " این امر نسبت به مکانهایست که در سواحل دریا و کوهستانها وجود دارند . بطور دقیق ثروت جدید و رشد و توسعه سریع اقتصادی مردم نه تنها احتیاج به مناطق و فضاهای تفریحی را روشن میسازد بلکه لزوم کامل توسعه و پیشرفت آنها را بمیزان وسیعی نمایان خواهد ساخت . با توجه باین مسئله چنین سیستم طرح ریزی شده و نوام با خوش بینی و پیشرفتمنظور جلب و جذب توریست . موقعی بنتایج درخشان و عالی میرسد که بتوانیم نیازهای خصوصی و وسیع جامعه ایرانی و کسانیکه استحقاق برخوردارگی از تعطیلات را دارند برآورده سازد . برای نیل بدین هدف ومنظور گوشه های دامنه داری در سواحل جنوبی بحر خزر انجام گرفته ولی نیاز بگسترش بیشتری دارد . توسعه و تعمیم بیشتر مسئله برنامه ریزی برای صنعت توریستی جامعه ایرانی با فعالیت های توریستی که برای جلب سیاحان خارجی انجام میگیرد بلکه همگام و همزمان با آن باید توسعه یابد . طولانی کردن فصل توریستی ، استفاده بهتر از امکانات موجود بر آوردن نیازها و انتظارات جهانگردان خارجی و داخلی تنها چند نکته از جهات مثبت و سیاست کلی چنین طرحی میباشد . توسعه صنعت جهانگردی در ایران پدیده های است که مکمل پیشرفتهای اقتصادی کشور است و این طرح میتواند فرصتها و امکاناتی را بوجود بیاورد که سایر ملل اسلامی نیز نتوانند در این مورد با هم رقابت سالمی را بوجود آورند این امر موقعی میتواند بنتایج مثبت و سودمندی برسد که تعداد بیشتری از ایرانیان بتوانند در صنعت توریستی سرمایه گذاری کرده و هم از امکانات موجود بهتر و بیشتر بهره برداری کنند و همگام مسئله با عرضه و تقاضا در صنعت توریستی اقدام کنند . این امر موقعی بوفوع خواهد دیبوست و بنتایج مثبت و مفید در بر خواهد داشت که بتوان تعداد بیشتری از ایرانیان از لحاظ ایجاد عرضه و تقاضا در صنعت توریستی جلب نمود .

مراکز مهم هتل ها و شرکت های تعاونی صنایع دستی، ایران - ۱۹۷۳

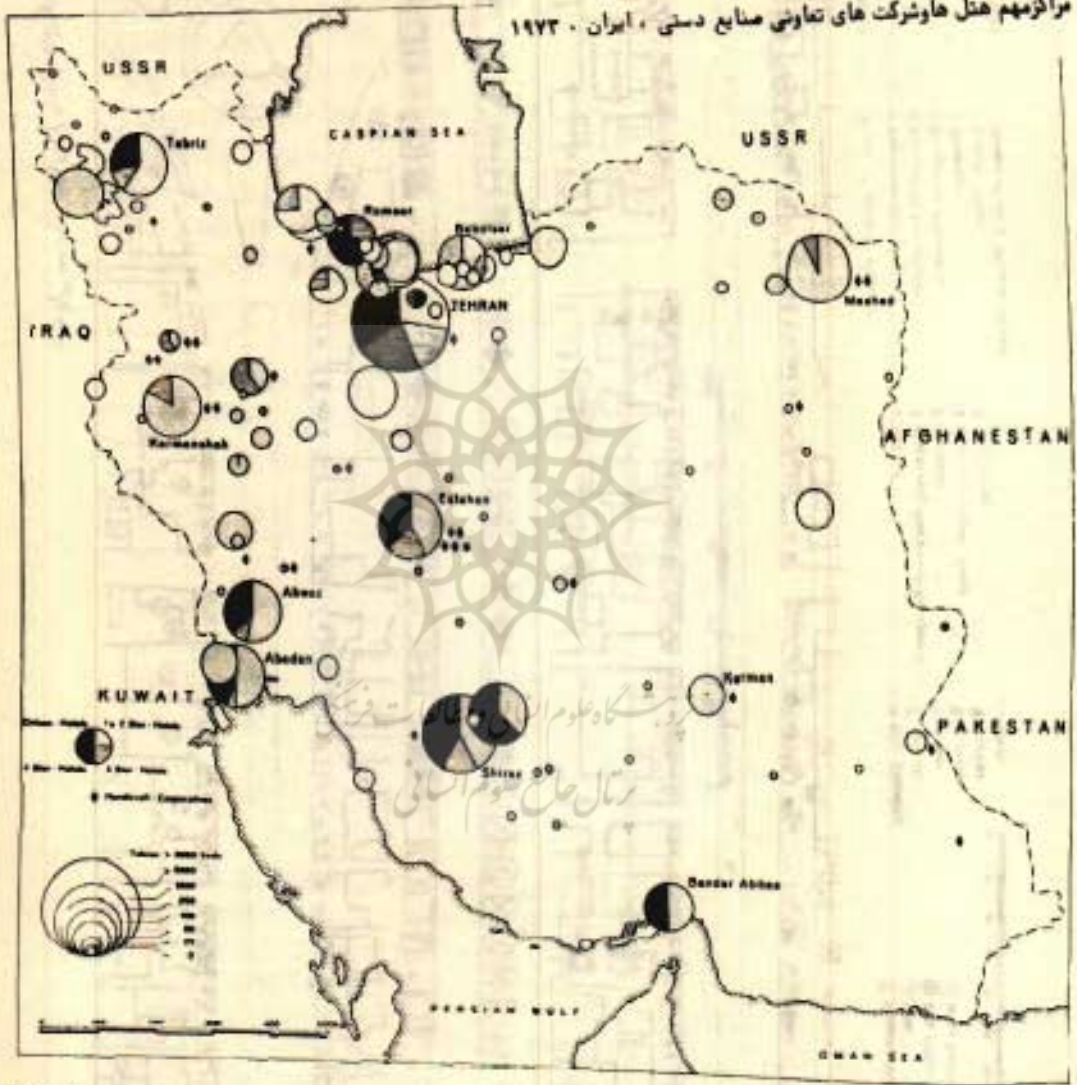

Plate 1